

الگوی راهبردی اقتدار ملی بر پایه علم با تأکید بر مدیریت جهادی^۱^۲ محمد مهدی نژاد نوری^۳ داود عابدینی^۴ مجید رضائی^۵ عسگر ساوری

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۰۹/۱۶

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۱۲/۸

چکیده:

مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) در بیانات بسیار مهم خود در فروردین سال ۱۳۹۳ در حرم مقدس رضوی سه عنصر کلیدی و مهم اقتدار ملی را اقتصاد، فرهنگ و علم معرفی نمودند. بر این اساس یکی از راه‌های نیل به اقتدار ملی را با تکیه بر قدرت درون؛ رسیدن به اقتدار علم و فناوری، تکیه بر اعتماد به نفس و باور به اصل «ما می‌توانیم» تبیین فرمودند. نکته قابل تأمل آنکه، ایرانی که قرار بود بر اساس رشد علمی یک دهه گذشته خود تا سال ۲۰۱۸ بر سکوی چهارم علم جهان تکیه بزند، طی چند سال گذشته، شاهد کاهش سرعت بوده به گونه‌ای که رهبر معظم انقلاب در دیدار خود با اساتید دانشگاهی در ماه مبارک رمضان سال ۱۳۹۵، از کاهش سرعت علمی ایران گلایه‌مند بودند. از این رو این تحقیق به دنبال ارائه الگوی مدونی از اقتدار علمی است که بر اساس آن بتوان به اقتدار ملی متناسب با نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران نائل آمد.

روش انجام این تحقیق کیفی از نوع داده بنیاد بوده و جامعه آماری آن شامل نخبگان و صاحب‌نظران در حوزه علم بوده است. روش نمونه‌گیری هدفمند و تعداد نمونه تا حد اشباع نظری به پیش رفت. در مجموع تعداد ۷ نفر به‌عنوان نمونه انتخاب گردیدند. از این تعداد نمونه، تعداد ۱۳۵ مفهوم، ۲۷ مقوله و شش مضمون استخراج گردید. روایی یافته‌ها از طریق تأیید اساتید نسبت به کدگذاری‌ها و استخراج مفاهیم و مقولات به دست آمد. یافته‌های این تحقیق، الگوی نهایی استخراج‌شده و دارای پنج بخش علمی، زمینه‌ای، واسطه‌ای، راهبردی و پیامدی است. در بخش علمی، نوآوری و چرخه ارزش‌آفرین؛ در بخش زمینه‌ای، مدیریت جهادی علمی و دیپلماسی علمی؛ در بخش واسطه‌ای، بومی‌سازی و اسلامی‌سازی علوم انسانی، در بخش راهبردی، پیشرفت مستمر علمی و در بخش پیامدی، مرجعیت علمی و تمدن‌سازی، به‌عنوان خروجی الگو گزارش گردیدند. آنچه از انجام این پژوهش حاصل گردید، تأکید تمام خبرگان بر حصول به اقتدار ملی از طریق ارتقای اقتدار علمی است.

کلیدواژه‌ها: اقتدار ملی، اقتدار علمی، قدرت ملی، مدیریت جهادی

۱- مقاله علمی - پژوهشی برگرفته از مطالعه گروهی می‌باشد.

۲- دانشیار دانشگاه صنعتی مالک اشتر - mmn.noori@chmail.ir۳- دانشجوی دکتری امنیت ملی دانشگاه عالی دفاع ملی (نویسنده مسئول) - d.abedini@chmail.ir۴- دانشجوی دکتری امنیت ملی دانشگاه عالی دفاع ملی - hanibal960@yahoo.com

۵- دانشجوی دکتری امنیت ملی دانشگاه عالی دفاع ملی

مقدمه:

برابر سند چشم‌انداز ۱۴۰۴، ایران می‌بایست به جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه آسیای جنوب غربی با تأکید بر جنبش نرم‌افزاری و تولید علم، رشد مستمر و پرشتاب اقتصادی، ارتقاء نسبی سطح درآمد سرانه و رسیدن به اشتغال کامل برسد. در زمینه تولید علم چند سالی است که بر اساس رهنمودهای مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) و تلاش جوانان و جامعه علمی کشور نهضت علمی در کشور آغاز شده و در سال‌های اخیر پیشرفت‌های قابل قبولی صورت گرفته است. بر اساس گزارش پایگاه اطلاعات علمی جهانی، ایران با داشتن سهم ۱/۱ درصد در تولید علم جهانی در میان ۱۶ کشور دارای تولید علم در مقام یازدهم پس از کشور ترکیه قرار دارد (گزارش پایگاه اطلاعات علمی جهانی در سال ۱۳۹۲).

چشم‌انداز کلان و راهبرد استمرار و ارتقاء اقتدار ملی جمهوری اسلامی ایران به‌خوبی در کلام مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) روشن است. معظم‌له در بیانات بسیار مهم که در اول فروردین‌ماه سال ۱۳۹۳ در حرم مقدس رضوی ایراد فرمودند سه عنصر کلیدی و مهم اقتدار ملی را اقتصاد، فرهنگ و علم از طریق مدیریت جهادی معرفی نمودند.

در زمینه فناوری، دستیابی به انرژی هسته‌ای، حرکت در قلمرو سلول‌های بنیادی، ساخت داروهای نو ترکیب و خاص، دستیابی به دانش ساخت روبات، فرستادن موجود زنده به فضاء و ده‌ها دستاورد دیگر، در مسیر حرکت در دانش و تولید علم بوده که بومی‌سازی و به محصول تبدیل شده است؛ اما با این وجود سهم یک‌درصدی در تولید علم جهان برای کشور ما قانع‌کننده نیست. برابر افق ترسیم‌شده در سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ نظام جمهوری اسلامی، ما باید به تولید علم پنج‌درصدی برسیم که این نیازمند مدیریت جهادی در این عرصه می‌باشد (صبوری، ۱۳۹۰: ۱۲۸).

از سوی دیگر، آنچه سبب نگرانی است و انگیزه‌ای برای انجام این تحقیق بوده است، کاهش رشد علمی ایران طی چند سال گذشته نسبت به یک دهه قبل خود بوده است. بررسی تاریخی آمارهای ارائه شده از سوی اسکوپوس نشان می‌دهد که جمهوری اسلامی ایران به صورت میانگین تا سال ۲۰۰۰ تنها ۰/۱۳ درصد از تولید علم دنیا را به خود اختصاص داده است، اما در مدت ۱۴ سال پس از آن موفق شده به سهم بالای ۱/۶ درصدی از تولید علم دنیا دست یابد. در این مدت رتبه بین‌المللی ایران از لحاظ تولید علم از رتبه ۴۸ جهان به ۱۶ رسیده است. با این حال، علاوه بر اینکه سرعت رشد علمی ایران طی ۵ سال گذشته کاهش یافته؛ خالص رشد علمی ایران نیز در فاصله سال‌های ۲۰۱۴ تا ۲۰۱۵ منفی گزارش شده به گونه‌ای که رهبر فرزانه انقلاب در متن دیدار

رضانی سال ۹۵ خود با اساتید دانشگاه‌ها با اشاره به تفاوت بین «رشد» و «سرعت رشد»، به نکته قابل تأملی در همین زمینه اشاره نمودند. ایشان فرمودند: «بنده راجع به سرعت رشد و اینکه این سرعت کم شده، تذکری دادم؛ وزیر محترم به من نامه نوشتند که «نه رشد ما ادامه دارد» و آمارهایی را هم ذکر کرده بودند. من می‌دانم رشد ادامه دارد؛ بحث من بر سر این نیست که ما رشد علمی نداریم؛ بحث من بر سر سرعت این رشد است؛ سرعت ما کم شده.»

بدیهی است با تأمل در فرمایشات رهبری در خصوص این کاهش سرعت رشد علمی و از سوی دیگر فرمایشات ایشان در باب ارتباط بسیار نزدیک اقتدار ملی با اقتدار علمی، درمی‌یابیم هرگونه کندی و کاهش سرعت در ارتباط با تولید علم و حرکت علمی از اقتدار مجموعه نظام خواهد کاست و در واقع سرعت اقتدار ملی ما را کاهش خواهد داد.

لذا هدف از انجام این پژوهش، ضمن بررسی و تدقیق رابطه اقتدار علمی و اقتدار ملی از نگاه اساتید، مسئولین و کارشناسان مرتبط با بحث، شناسایی چالش‌های پیش روی پیشرفت علمی است تا از طریق توجه به آن‌ها بتوان مسیر رشد علمی کشور و پیرو آن اقتدار ملی ایران را افزایش داد. در نهایت ارائه الگوی راهبردی اقتدار ملی بر پایه علم با تأکید بر مدیریت جهادی صورت می‌پذیرد.

اهمیت تحقیق: چارچوب اقتدار ملی هر کشوری بر پایه آرمان‌ها، اصول اعتقادی و اسناد بالادستی آن تعیین می‌گردد. در جمهوری اسلامی ایران نیز اقتدار ملی می‌بایست از خلال آموزه‌های دینی و اعتقادی، اسناد بالادستی نظیر قانون اساسی و سند چشم‌انداز، نظرات امام خمینی (ره) و امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) استخراج گردد. لذا اقتدار ملی در جمهوری اسلامی ایران می‌باید مبتنی بر تعالیم دینی باشد.

برای تدوین راهبرد اقتدار ملی، نیاز به الگوی تدوین آن است. ارائه الگوی راهبردی اقتدار ملی، مستلزم شناخت عناصر و شاخص‌های تولید قدرت و اقتدار است و از آنجاکه اقتدار ملی جمهوری اسلامی ایران می‌بایست متکی بر قدرت درون باشد، می‌بایست با مدیریت جهادی به اقتدار علمی و اقتدار ملی دست یافت. این امر مستلزم تعیین شاخص‌ها و سهم هر یک از آن‌ها در تولید قدرت است. طراحی الگوی راهبردی می‌تواند راهبردهای اقتدار ملی با تأکید بر مؤلفه علم را تدوین کند؛ موجب افزایش بینش تصمیم‌گیران علمی با رویکرد مدیریت جهادی گردد؛ از موازی کاری و انجام اقدامات غیرهدفمند دستگاه‌های اجرایی جلوگیری کرده و به‌نوعی باعث تقسیم کار

۱۱۰ فصلنامه امنیت ملی، سال نهم، شماره سی و یکم، بهار ۱۳۹۸

بین نهادهای دخیل و نقش آفرین گردید. از طرف دیگر، طراحی چنین الگویی بر پایه مدیریت جهادی، موجب گسترش ارزش‌های دینی- ملی و شکست توطئه‌های دشمن خواهد شد.

ضرورت تحقیق: در ضرورت این تحقیق باید گفت، چنانچه این پژوهش به انجام نرسد، می‌تواند موجب افزایش مخاطرات ناشی از عقب‌ماندگی علمی شده و اجرای کامل و اثربخش اهداف اسناد راهبردی کشور و منویات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) را با مشکل مواجه نماید که در نهایت دستیابی به اقتدار علمی را با چالش مواجه خواهد کرد.

سؤال اصلی:

الگوی راهبردی اقتدار ملی بر پایه علم با تأکید بر مدیریت جهادی کدام است؟

سؤالات فرعی:

۱- مفهوم شناسی مدیریت جهادی علمی چیست؟

۲- نقش و ارتباط مدیریت جهادی علمی با اقتدار ملی چگونه است؟

۳- عوامل علمی اثرگذار بر اقتدار ملی کدامند؟

۴- ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌های اقتدار ملی بر پایه علم (اقتدار علمی) با رویکرد مدیریت جهادی و کشف روابط فی‌مابین کدامند؟ (ارتباط مدیریت جهادی با الگوی اقتدار ملی بر پایه علم چگونه است؟)

مبانی نظری:

اقتدار: اقتدار در لغت‌نامه دهخدا به معنای قدرت، توانایی و قوت است (دهخدا، ۱۳۷۷: ۲۱۳). در نگاه کلی قدرتی که با ویژگی‌هایی مانند مشروعیت، نفوذ، کارآمدی همراه باشد، اقتدار نامیده می‌شود. به بیان کلی‌تر می‌توان گفت اقتدار عبارت است از کوششی برای تعبیر و تفسیر قدرت. اقتدار یعنی جستجوی نیرویی مستحکم، تضمین‌شده و پایدار (پرهام، ۱۳۷۸: ۲۶). اقتدار را می‌توان آن قدرتی دانست که با سلسله‌مراتب روابط مردم همراه است و کسانی را که در بالای سلسله‌مراتب قرار دارند، قادر به فرمان دادن به کسانی می‌کند که در مراتب پایین‌تر قرار دارند و آن‌ها را وامی‌دارد اطاعت کنند.

اقتدار ملی: حضرت آیت‌الله خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، اقتدار ملی را مایه عزت و پایداری یک ملت و یک کشور می‌داند و می‌فرماید: «اقتدار ملی برای یک کشور، حفظ‌کننده هویت او، مایه عزت او و وسیله رسیدن او به آرمان‌هاست» (۱/۱/۱۳۸۰). ایشان در جای دیگر می‌فرماید: اقتدار

ملی به معنای این است که یک ملت در مسئولان کشور جلوه‌های قدرت و توانایی و عزت خود را مشاهده کند و کارها با سیاست‌های درست، با برنامه‌ریزی صحیح، با جدیت و پشتکار و با هماهنگی و انسجام کامل پیش برود. در سایه اقتدار ملی است که مردم می‌توانند به قدر استعدادشان و با شکوفایی این استعدادها، تلاش خودشان را مبذول کنند (امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی): ۱۳۷۶/۱/۲۱). اگر یک ملتی به خود نیاید، خود را قوی نکند، دیگران به او زور می‌گویند... فقط با تسلیحات هیچ ملتی قوی نمی‌شود.

اقتدار ملی به انتظار و کارکردی از قدرت ملی اطلاق می‌شود که بیشترین سطح تمکین و اطاعت‌پذیری از سیاست‌های کلی نظام و قوانین و مقررات را توأم با رضایت و همراه با اعتماد به منابع تولید قدرت ملی به همراه داشته باشد و قدرت علمی نیز به‌واسطه بیشترین امکان برخوردار از این شرایط در تولید اقتدار ملی می‌تواند هویت‌زا، افتخارآفرین و تمدن‌ساز گردیده و باعث پذیرش جهانی شود (فیروزآبادی، ۱۳۸۷: ۱۲).

اقتدار یک قابلیت نفوذ و یک بردار تمکین‌ساز است که الزاماً خطی نیست، بلکه باید مفهوم اقتدار را برخوردار از ضریب مثبت در نفوذ و تأثیرگذاری و جلب تمایل رضایتمندانه و اعتماد مخالفان قدرت در انجام و یا عدم انجام امری تلقی کرد (حسن بیگی، ۱۳۸۷: ۲۲). عوامل و مؤلفه‌های اقتدار ملی همان عوامل و مؤلفه‌های قدرت ملی (قدرت سیاسی، قدرت نظامی، قدرت اقتصادی، قدرت علمی، قدرت فرهنگی) می‌باشند که دارای مشروعیت هستند (جهانتاب، ۱۳۸۵: ۳۲).

در ترجمه عبارت «العلم سلطان»؛ مقام معظم رهبری مراد از سلطان را قدرت و اقتدار بیان می‌فرمایند. ایشان در ترجمه این عبارت می‌فرمایند: «علم اقتدار است. سلطان یعنی اقتدار، قدرت. الْعِلْمُ سُلْطَانٌ مَنْ وَجَدَهُ صَالًا وَ مَنْ لَمْ يَجِدْهُ صَيْلٍ عَلَيَّهِ؛ علم اقتدار است. هر کس این قدرت را به چنگ آورد، می‌تواند تحکم کند؛ می‌تواند غلبه پیدا کند؛ هرکسی که این اقتدار را به دست نیاورد، صیل علیه؛ بر او غلبه پیدا خواهد شد؛ دیگران بر او قهر و غلبه پیدا می‌کنند؛ به او تحکم می‌کنند» (امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی): ۸۶/۴/۲۵). با نگاه به این ترجمه می‌توان دریافت که مراد ایشان از قدرت و اقتدار مشابه است. لذا در این تحقیق نیز مراد از اقتدار ملی همان قدرت ملی در نظر گرفته شده است.

♦ ۱۱۲ فصلنامه امنیت ملی، سال نهم، شماره سی و یکم، بهار ۱۳۹۸ —————
از آنجاکه مشروعیت، مقبولیت و نفوذ از اجزای اصلی و معنوی اقتدار بوده و در تعریف قدرت نیز بر جنبه معنوی آن در کنار جنبه مادی تأکید گردید؛ لذا در این تحقیق نیز با تعاریف ارائه شده از اقتدار و تشابه آن با قدرت از نگاه برخی از اندیشمندان و تعریف مقام معظم رهبری، مراد از اقتدار ملی همان قدرت ملی در نظر گرفته شده است.

علم: علم به معنای اعم یعنی مطلق آگاهی و فهم که شامل معرفت حضوری و معرفت حصولی، تصور و تصدیق، معرفت جزئی و معرفت کلی، معرفت ناظر به واقع و معرفت اعتباری و نیز معرفت نامنظم و معرفت سیستماتیک می‌شود. علم به معنای عام عبارت است از «باور صادق موجه». این تعریف از علم اولاً اختصاص به تصدیقات و گزاره‌ها دارد و تصورات را شامل نمی‌شود. ثانیاً در خصوص معرفت ناظر به واقع، کاربرد دارد و معرفت اعتباری از تحت آن خارج است. علم به معنای خاص یعنی مجموعه مسائلی که حول یک محور مخصوص دور می‌زنند. در زبان انگلیسی برای دلالت بر این معنا، اصطلاح *Discipline* به کار می‌رود که گاهی آن را رشته علمی یا منظومه معرفتی ترجمه می‌کنند. علم به معنای اخص؛ یعنی رشته علمی‌ای که روش تحقیق آن تجربی باشد که در زبان انگلیسی، اصطلاح *Science* به این معنا اشاره دارد (حسین‌زاده، ۱۳۸۲: ۴۴).

تعبیری که شهید مطهری برای ماهیت دانش از نظر قرآن برگزیده «شناخت آیه‌ای» است (مطهری، ۱۳۷۴: ۴۲۵) که بر مبنای آن، همه عالم آیت و علامت حق تعالی است. علامه جعفری آن را «شناخت تذکری» نامیده است (علامه جعفری، ۱۳۸۲: ۸۲). علامه طباطبائی مفهوم علم را در ادبیات قرآن چنین تعریف کرده: «اصولاً علم در زبان قرآن عبارت است از یقین به خدا و آیات او» (طباطبائی، ۱۳۷۹، ج ۱۶: ۳۰۹) همچنین غزالی در احیاء العلوم و فیض کاشانی در محجه البیضاء، علم را این‌گونه تعریف کرده‌اند: «الْعِلْمُ وَ قَدْ كَانَ یَطْلُقُ ذَلِکَ عَلَی اللَّهِ تَعَالَى وَ بآیَاتِهِ وَ أَعْمَالِهِ فِی عِبَادِهِ وَ خَلْقِهِ» (فیض کاشانی، ۱۴۱۵ق: ۸۳).

تلقی متداول معاصر از معرفت علمی این است که معرفت علمی، معرفتی است اثبات شده و نظریه‌های علمی به شیوه‌ای دقیق از یافته‌هایی تجربی اخذ می‌شوند که با مشاهده و آزمایش به دست آمده‌اند. این دیدگاه ابتدا در جریان و در نتیجه انقلابی علمی عمومیت یافت که عمدتاً در قرن ۱۷ میلادی توسط دانشمندان پیشگام بزرگی چون گالیله (۱۵۶۴ - ۱۶۴۲ م) و نیوتن (۱۶۴۲ - ۱۷۲۷ م) رخ داد (چالمرز، ۱۳۸۵: ۱۳-۱۴).

عوامل علمی و فناورانه اقتدار ملی:

الف: زیربنای علمی نظیر تعداد دانشگاه‌ها، مراکز علمی و پژوهشی، اساتید، محققین، دانشمندان، نسبت تحصیل‌کردگان دانشگاهی به کل جمعیت، تعداد معلمان، سهم بودجه در *GNP* یا تولید ناخالص ملی.

ب: سطح فناوری شامل تکنولوژی‌های متعارف در حوزه‌های صنعت، کشاورزی، خدمات ارتباطات و نیز تکنولوژی‌های نوین و برتر نظیر تکنولوژی‌های ارتباطی و اطلاعاتی، فضایی، اتمی، زیستی و ژنتیکی، پزشکی و درمانی و بهداشتی، نانو، الکترونیک و کامپیوتر، شبیه‌سازی، پژوهش‌های علمی و غیره، میزان بودجه تحقیق و توسعه در کلیه بخش‌ها.

ج: تولید علمی نظیر، تعداد فارغ‌التحصیلان دانشگاهی، تعداد دانش‌آموزان متوسطه، کتب چاپی، تعداد مجلات علمی، مقاله‌های علمی، تحقیقات، کنفرانس‌های علمی، تعداد اختراعات و اکتشافات علمی.

د: صادرات علمی نظیر: تعداد مقاله‌های چاپ‌شده در مجلات خارجی و یا نمایه شده بین‌المللی به‌ویژه *ISI* و *SCOPUS* و *ISC* و یا کنفرانس‌های بین‌المللی، تعداد کتب چاپ‌شده در خارج، تعداد دانشمندان در خارج از کشور، تعداد اختراعات ثبت‌شده در خارج، تعداد دانشجویان خارجی در داخل کشور.

اقتدار علمی از دیدگاه مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی):

بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در چیستی و تعریف مفهوم دینی علم در قیاس با برداشت رایج از آن در جهان امروز تفاوت اصولی دارد و قالب صلب باورهای غلط و دین‌ستیز متداول و حاکم را می‌شکند. چراکه در گفتمان غالب^۱ مبنای اول و فرض نخست که دین را همان خرافات کلیسایی معرفی می‌کرد، غلط بود و همین نگاه متفاوت منشأ اقتدار علمی از نوعی دیگر است.

کارکرد و اثرات علم در جامعه اسلامی: شاخص‌ترین مباحث مطروحه از سوی مقام معظم رهبری در اکثر بیانات معظم‌له در خصوص علم و دانش بر اساس کارکرد تأثیر علم در زندگی

۱- این گفتمان به علت اینکه با قدرت عجیب است، قدرت استیلا دارد و سایر فرهنگ‌ها را حذف می‌کند و از همین رهگذر است که ما امروز با چالش مواجه هستیم؛ یعنی پدیده جهانی شدن هر مرزی را شیشه‌ای می‌کند، مرز معرفتی، مرز فرهنگی، مرز هویتی، مرز ارزش‌ها مرز پرچم‌ها همه شیشه‌ای می‌شود (دکتر تاجیک در مجموعه میزگرد، ۱۳۸۷: ۱۳۶).

فردی، اجتماعی و نظام مقدس جمهوری اسلامی است. برای تبیین این دیدگاه به محورهای کلیدی بحث به شرح ذیل می‌پردازیم.

منبع	تیترها
بیانات در دیدار اساتید دانشگاه‌ها ۸۳/۹/۲۹	دانش و پژوهش پایه اصلی رشد و توسعه حقیقی کشور
سخنرانی در مراسم بیعت مسئولان و مردم استان خوزستان	آبادانی کشور مستلزم علم و تحقیق
سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضیای حوزه علمیه قم ۶۹/۱۰/۴	راه مبارزه با استکبار جهانی از طریق علم و آگاهی
پیام به مناسبت اولین سالگرد ارتحال امام خمینی (ره) ۶۹/۳/۱۰	گسترش دانش یکی از نقاط اساسی انقلاب
بیانات در دیدار با وزیر و مسئولان وزارت فرهنگ و آموزش عالی کشور ۶۹/۵/۲۳	حاکمیت و اثرگذاری در دنیا با علم
بیانات در دیدار با مدیران و مسئولان خبری صداوسیما ۶۹/۱۲/۲۱	علم پایه نفوذ و اقتدار سیاسی در دنیا
پیام به مناسبت برگزاری مراسم حج ۷۶/۱/۲۱	علم یکی از مظاهر قدرت ملی و زمینه‌ساز قدرت و اقتدار کشور، ابزار قدرت
بیانات در دیدار پرستاران و جانبازان ۷۶/۶/۱۹	هدف تمدن اسلامی از طریق همراهی دانش با معنویت، علم پایه تمدن‌سازی
بیانات در دیدار گروه کثیری از جوانان استان اردبیل ۷۹/۵/۵	علم باعث استحکام دینی
بیانات در دیدار اعضای انجمن‌های اسلامی دانشجویان در اروپای شرقی ۸۱/۵/۱۹	علم وسیله عزت ملی، عزت سیاسی
بیانات در دیدار مدیران صداوسیما ۸۹/۱۱/۱۵	ایجاد رفاه اجتماعی با علم و تربیت
بیانات در دیدار مسئولان و کارگزاران نظام در سالروز عید سعید مبعث ۸۲/۷/۲	علم وسیله نجات و رستگاری انسان
بیانات در دیدار کارگزاران نظام ۸۴/۸/۸	علم زیربنای اقتدار آینده کشور، اقتدار ملی از راه تقویت علم، علم مایه اقتدار ملی
بیانات در دیدار نخبگان جوان ۸۷/۶/۵	علم مایه ثروت و مایه سربلندی کشور
بیانات در دیدار با نخبگان ۸۵/۸/۱۹	علم پایه اصلی تحول و پیشرفت
بیانات در دیدار با اساتید دانشگاه‌ها خراسان در دانشگاه فردوسی مشهد ۸۶/۲/۲۵	علم راه رسیدن ملت‌ها به سوی معنویت
بیانات در دیدار مسئولان سازمان انرژی اتمی و کارشناسان هسته‌ای ۸۵/۵/۲۳	علم پایه جهاد علمی
بیانات در دیدار علماء و روحانیون کرمان ۸۴/۲/۱۱	علم راه علاج جامعه
بیانات در دیدار رؤسای دانشگاه‌ها، مؤسسات آموزش عالی و مراکز تحقیقاتی ۸۵/۵/۲۳	علم کلید اصلی سازندگی سرنوشت کشور
بیانات در مراسم پانزدهمین سالگرد ارتحال امام خمینی (ره)	علم باعث آگاهی بخشی
بیانات در دیدار اساتید دانشگاه‌ها ۹۲/۵/۱۵	علم، عامل ایجاد اقتدار اقتصادی اقتدار سیاسی، آبرو و کرامت ملی در چشم جهانیان
بیانات در دیدار اساتید دانشگاه‌ها ۹۲/۵/۱۵	علم عامل عزت و کرامت و راحتی زندگی

منبع	تیتراها
بیانات در حرم رضوی در آغاز سال ۹۰/۱/۱	پیشرفت فناوری نشان‌دهنده اقتدار علمی کشور یعنی جهاد اقتصادی
خطبه‌های نماز جمعه تهران ۹۰/۱۱/۱۴	الزام حتمی پیشرفت علم برای ایران اسلامی
خطبه‌های نماز جمعه تهران ۹۰/۱۱/۱۴	علم، اقتدار است. هر کس این اقتدار را داشته باشد، می‌تواند به همه مقاصد خود دست پیدا کند.
خطبه‌های نماز جمعه تهران ۹۰/۱۱/۱۴	یکی از نقاط قوت ما، پیشرفت علمی است.
بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان ۹۰/۵/۱۹	اقتدار علمی عامل حکم‌فرمایی بر محیط جهان و دنبال‌کننده اهداف کشور
بیانات در دیدار نخبگان جوان ۸۹/۷/۱۴	برافراشتن پرچم و علم نمودن انگیزه‌های الهی و ارزش‌های الهی و اخلاق الهی در دنیا
بیانات در دیدار وزیر علوم و استادان دانشگاه ۸۸/۱۱/۱۳	علم و ایمان عامل مهم ایجادکننده قدرت ملی
بیانات در دیدار دانش‌آموزان در آستانه ۱۳ آبان ۸۸/۸/۱۲	اقتدار حقیقی یک ملت در گرو علم است.
بیانات در دیدار دانش‌آموزان در آستانه ۱۳ آبان ۸۸/۸/۱۲	رمز پیشرفت یک کشور، همراه با محور اقتدار آن، علم است.
دیدار اساتید و دانشجویان در دانشگاه علم و صنعت ۸۷/۹/۲۴	کاهش توطئه‌ها نتیجه اقتدار علمی و عزت علمی
بیانات در حرم مطهر رضوی در آغاز سال ۹۰/۱/۱	علم می‌باید پاسخگو به نیازهای ملت باشد.

الزامات و عوامل مؤثر در اقتدار علمی و جهاد علمی: آنچه مسلم است در اهمیت و ضرورت فراگیری و تولید علم و تأثیر آن در اقتدار ملی کشور که از دیدگاه مقام معظم رهبری بیان شد، از الزامات و بایسته‌های آن جهت تحقق منویات معظم له، عوامل مؤثری احصاء گردید که مهم‌ترین آن به شرح ذیل قابل تأمل است:

آدرس	تیتراها
سخنرانی در با خانواده شهدا، ائمه جمعه و نمایندگان مجلس شورای اسلامی ۷۰/۹/۱۳	لزوم یادگیری علم حتی در نقاط دور دست
بیانات در دیدار اساتید دانشگاه‌ها سراسر کشور ۸۱/۸/۲۲	نوآوری علمی، مبتکرانه و سازنده
پیام به گردهمایی ویژه دانشگاهیان و دانشجویان در تجلیل از امام خمینی (ره) ۷۸/۳/۱۲	شکوفایی علم (به‌ویژه در نسل جوان)
بیانات در دیدار با اساتید دانشگاه شهید بهشتی ۸۲/۲/۲۲	انطباق با نیاز جامعه
بیانات در صحن جامع رضوی مشهد مقدس ۸۳/۱/۲	تولید علم، با نهضت نرم‌افزاری
بیانات در دیدار با رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت ۸۵/۶/۶	ترسیم نقشه جامع علمی کشور
بیانات در دیدار نخبگان و اساتید دانشگاه‌ها ۸۷/۷/۳	سرمایه‌گذاری برای علم بومی، پیشرفت علمی با نگاه بومی
بیانات در دیدار اعضای اتحادیه‌ی انجمن‌های اسلامی دانش‌آموزان ۸۳/۱۲/۲۴	توجه مسئولان به علم، ایجاد مدیریت علمی در جهت ارتقاء جایگاه و قدرت علمی
بیانات و پرسش و پاسخ در جمع دانشجویان و اساتید دانشگاه صنعتی امیرکبیر ۷۹/۱۲/۹	جرات پیشبرد علمی، شجاعت علمی، قدرت علمی

آدرس	تیترها
بیانات در دیدار مسئولان و کارگزاران نظام ۸۶/۶/۳۱	تهذیب نفس، اخلاق‌مداری، دین‌مداری
بیانات در اجتماع باشکوه مردم کرج ۷۶/۷/۲۴	ایجاد انگیزه، تعهد و مسئولیت‌پذیری
بیانات در دیدار رؤسای دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی علوم پزشکی ۷۶/۱۲/۶	همت جامعه علمی کشور، تلاش و جهاد علمی و دنبال‌گیری دائمی علم
بیانات در دیدار رئیس و مدیران سازمان صداوسیما ۸۳/۹/۱۱	لزوم ایجاد حساسیت برای مقوله علم در کشور
بیانات در آغاز سال جدید ۸۴/۱/۱	شکستن مرزهای دانش و علم
بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در صحن جامع رضوی ۸۵/۱/۱	لزوم توسعه علوم پایه در کشور
بیانات در دیدار اعضای اتحادیه انجمن‌های اسلامی مستقل دانشگاه‌ها	لزوم دستیابی به جهش فناوری
بیانات در دیدار مسئولان سازمان انرژی اتمی و کارشناسان هسته‌ای	ایجاد گفتمان مسلط جامعه با پیشرفت علم
بیانات در مراسم نوزدهمین سالگرد ارتحال حضرت امام خمینی (ره)	فتح قله‌های علم و معرفت، صدور علم به دنیا
بیانات در دیدار اساتید و دانشجویان دانشگاه‌ها استان سمنان ۸۵/۸/۱۸	تعیین مرزهای علمی و مرجعیت علمی دنیا
بیانات در دیدار اساتید دانشگاه‌ها ۹۲/۵/۱۵	برنامه‌ریزی بر دیپلماسی علمی همراه با آگاهی و بصیرت
بیانات در دیدار اساتید دانشگاه‌ها ۹۲/۵/۱۵	لزوم استمرار پیشرفت علمی
خطبه‌های نماز جمعه تهران ۹۰/۱۱/۱۴	دست‌کم نگرفتن پیشرفت علمی
بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان ۹۰/۵/۱۹	لزوم نشان دادن حساسیت برای اقتدار علمی
بیانات در دیدار نخبگان جوان ۸۹/۷/۱۹	لزوم بازنمودن راه جدیدی با ابزار علم و اقتدار علمی
بیانات در دیدار نخبگان جوان ۸۹/۷/۱۹	خودسازی علمی و خودسازی اخلاقی هردو باهم
بیانات در دیدار نخبگان جوان ۸۹/۷/۱۹	لزوم تحقیق، پژوهش، پیشرفت، نوآوری، شکستن مرزها
بیانات در دانشکده علوم دریایی نوشهر ۸۸/۷/۱۴	قانع نبودن به پیشرفت علمی حاصله
بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت ۹۲/۶/۶	تکمیل زنجیره علم و فناوری از ایده و فکر و سپس علم و سپس فناوری و سپس تولید و سپس بازار
بیانات در دیدار اساتید دانشگاه‌ها ۹۱/۵/۲۲	لزوم نقشه جامع نوآوری برای مدیریت، فکر، رصد، ارزیابی و هدایت جریان دانش و نوآوری جهت مسئولان و مدیران
بیانات در دیدار جمعی از پژوهشگران و مسئولان شرکت‌های دانش‌بنیان	اهتمام به ایجاد شرکت‌های دانش‌بنیان
بیانات در دیدار جمعی از پژوهشگران و مسئولان شرکت‌های دانش‌بنیان	لزوم چرخه ایده علمی تا مصرف
بیانات در دیدار جمعی از پژوهشگران و مسئولان شرکت‌های دانش‌بنیان ۹۱/۵/۸	لزوم استمرار چرخه علم و فناوری از شکل‌گیری ایده‌ی کار علمی در ذهن نخبه سپس تبدیل شدن به علم، سپس فناوری، بعد صنعت، سپس آمدن در بازار مصرف و سپس بازخورد آن در بازار مصرف و در نهایت بازتولید ایده
بیانات در حرم مطهر رضوی در آغاز سال ۹۰/۱/۱	لزوم همت مضاعف و کار مضاعف در زمینه علم
بیانات در دیدار نخبگان جوان ۸۹/۷/۱۴	لزوم هم‌افزایی انواع دانش‌هایی موردنیاز کشور کنند، برای جستجو و یافتن منطقه‌های تازه علمی در این آفرینش وسیع الهی
بیانات در دیدار نخبگان جوان ۸۹/۷/۱۴	لزوم تشریک‌مساعی و همت همه برای ایجاد چرخه علم وفناوری
بیانات در دیدار نخبگان جوان ۸۹/۷/۱۴	استفاده از دانش برای تحصیل ثروت به شکل نجیبانه

آدرس	تیتراها
مطالبات رهبر انقلاب اسلامی از اساتید دانشگاه در مسیر پیشرفت علمی کشور^۱	- کار همراه با آگاهی و بصیرت در زمینه دیپلماسی علمی - گره زدن تحقیقات دانشگاهی با صنعت و تجارت - درگیر شدن همه ظرفیت دانشگاهی در بحث پیشرفت علم - وارد شدن به میدان نوآوری علمی - معطوف شدن تولید مقالات علمی به نیازهای کشور - جلوگیری از تشکیل حلقه‌های بسته در فضای تدریس دانشگاهی - تحرک، مطالعه و توجه به اطلاعات و نشریات علمی - هدایت دانشجویان به سوی فضای نوآوری علمی - توجه به کارگاه‌های آموزشی و اردوهای علمی - اهتمام جدی به شاگردپروری - جدی گرفتن مسئله تحقیق - شجاعت علمی داشتن و پرهیز از کار تقلیدی در همه بخش‌ها - تلاش برای شکستن مرزهای دانش - استفاده از پیشرفت علمی برای گسترش و نفوذ زبان فارسی - پرورش امید به حرکت در جوانان دانشجو - توسعه فرهنگ مجاهدت برای جبهه حق در دانشگاه - ایفای نقش تربیتی برای دانشجویان - مسئول دانستن خود در قبال نسل دانشجو - قدرت تحلیل دادن به دانشجو و امیدبخشی به او - ترویج خودباوری در دانشگاه - ارتباط و تعامل مستمر با دانشجویان - پایبند کردن جوان دانشجو به هویت و باور ملی - حفظ و تقویت گفتمان علم و پیشرفت علمی در دانشگاه - جلوگیری از حرکت دانشگاه به سمت مسائل بوج - توجه به الگوی پیشرفت ایرانی - اسلامی - توجه به ترکیب علم و دین

۱- برگرفته از سایت <http://farsi.khamenei.ir> با عنوان سوزن بانان پیشرفت علمی کشور

آدرس	تیترها
	- آشنایی با واقعیات کشور و حقایق جهان - برخورد ایجابی با رویکردهای غربی - توجه به کمبودها همراه با نگاه امیدوارانه - استفاده از فرهنگ عمیق اسلامی برای تولید علم در زمینه علوم انسانی

رویکرد شناسی: در این بخش مروری خواهیم داشت بر قانون اساسی و سیاست‌های کلی نظام برای رشد و توسعه علمی و تحقیقاتی کشور در بخش آموزش عالی و مراکز تحقیقاتی که نمایانگر رویکردها، جهت‌گیری‌های کلان و اهداف بلندمدت در این حوزه است. چنانکه ملاحظه می‌شود تدابیر، ابلاغیه‌ها و اوامر صادره ولایت فقیه و گفتمان جاری و غالب آن در هماهنگی با رویکردهای قانون اساسی و تجارب خبرگان و نخبگان هر یک به گونه‌ای به رویکرد جهادی در این حوزه راه می‌برند.

سیاست‌های کلی «علم و فناوری»: حضرت آیت‌الله خامنه‌ای رهبر انقلاب اسلامی در اجرای بند یک اصل ۱۱۰ قانون اساسی، سیاست‌های کلی «علم و فناوری» را که پس از مشورت با مجمع تشخیص مصلحت نظام تعیین شده است، در شش بند ابلاغ کردند؛ که متن سند در منبع قابل بهره‌برداری است (سایت مقام معظم رهبری: ۹۳/۶/۲۹).

رویکردهای قانون اساسی - گفتمان سازی و نهادینه کردن علم:

از مهم‌ترین اسناد بالادستی هر نظامی قانون اساسی آن است که سایر اسناد و راهبردهای ملی ضرورتاً باید در راستای اهداف و موافق روح آن قانون تدوین شود که هرچه تطابق اسناد، قوانین و سیاست‌ها با این قانون بیشتر، اتقان آن‌ها افزون‌تر. اکنون پاره‌ای از اصول و بندهای قانون اساسی برای دریافت رویکردهای قانون اساسی در این حوزه:

در اصل ۳- بند ۲ قانون اساسی آمده است: بالا بردن سطح آگاهی‌های عمومی در همه زمینه‌ها با استفاده صحیح از مطبوعات و رسانه‌های گروهی و وسایل دیگر: چنان‌که ملاحظه می‌شود در عالی‌ترین سطح از سازوکارهای قانونی پیش‌بینی شده نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران رواج فراگیر آگاهی‌ها در گستره جامعه از روش‌های گوناگون از اولین اقداماتی است که لزوماً باید در دستور اجرا قرار گیرد. این همان گفتمان‌سازی است که به بیان حضرت امام خامنه‌ای (مدظله-

العالی) مایه نشر و بسط دانش و اندیشه در پهنه اجتماع است تا با ترویج علم، نهاد علم را نهادینه و ریشه‌دار کند.

در اصل ۱۳ قانون اساسی آمده است: تأمین خودکفایی در علوم و فنون صنعت و کشاورزی و امور نظامی و مانند این‌ها. خودکفایی^۱ از اولین هدف‌هایی است که انتظار می‌رود دانش و فناوری در زمینه‌هایی چون صنعت، کشاورزی و دفاعی بار آورد.

اصل ۱۴۷: دولت باید در زمان صلح از افراد و تجهیزات فنی ارتش در کارهای امدادی، آموزشی، تولیدی و جهاد سازندگی با رعایت کامل موازین عدل اسلامی استفاده کند در حدی که به آمادگی رزمی آسیبی وارد نیاید.

اصل ۳- بند ۴: تقویت روح بررسی و تتبع و ابتکار در تمام زمینه‌های علمی، فنی، فرهنگی و اسلامی از طریق تأسیس مراکز تحقیق و تشویق محققان

اصل ۱۰۰: برای پیشبرد سریع برنامه‌های اجتماعی، اقتصادی، عمرانی، بهداشتی، فرهنگی، آموزشی و سایر امور رفاهی از طریق همکاری مردم با توجه به مقتضیات محلی، اداره امور هر روستا، بخش، شهر، شهرستان یا استان با نظارت شورایی به نام شورای ده، بخش، شهر، شهرستان یا استان صورت می‌گیرد که اعضای آن را مردم همان محل انتخاب می‌کنند. شرایط انتخاب‌کنندگان و انتخاب‌شوندگان و حدود وظایف و اختیارات و نحوه انتخاب و نظارت شوراهای مذکور و سلسله‌مراتب آن‌ها را که باید با رعایت اصول وحدت ملی و تمامیت ارضی و نظام جمهوری اسلامی و تابعیت حکومت مرکزی باشد، قانون معین می‌کند.

اقتدار ملی و علم درون‌زا: علمی که درون‌زا نباشد ریشه‌دار و ماندگار نیست و نمی‌تواند مورد اتکاء در بسط و گسترش اقتدار نظام قرار گیرد. اگر چنانچه از درون یک حرکتی، جهشی، رشدی به وجود آمد، به یک کشور، به یک ملت، وزن می‌دهد، اعتبار می‌دهد، ارزش می‌دهد، ابهت می‌دهد؛ اما اگر چنانچه از درون نبود، دیگران آمدند، اعتبار به دست نمی‌آید. خب، در زمان رژیم طاغوت خودِ فرنگی‌ها و غربی‌ها آماده بودند که برخی از کارهای مربوط به فناوری هسته‌ای را در کشور انجام بدهند؛ قرارداد می‌بستند. فرض بفرمایید حالا نیروگاه بوشهر را که ما با این همه زحمت بعد از سال‌ها به دست آوردیم، بنا بود آلمان‌ها بسازند که پولش را هم گرفتند، بالا هم کشیدند، جوابی هم ندادند. بعد از انقلاب خب، فرض کنید یک نیروگاه هسته‌ای هم فلان کشور

غربی بیاید اینجا، خودش بسازد، خودش اداره کند، برکش را ما استفاده کنیم. این هیچ وزانتی برای یک ملت محسوب نمی‌شود؛ هیچ ارزشی به حساب نمی‌آید. آن وقتی اعتبار و وزانت برای یک کشور به وجود می‌آید که خودش توانایی از خود بروز بدهد. این توانایی وقتی در شما پیدا شد، آن وقت می‌توانید در شرایط برابر، از توانایی‌های دیگران هم استفاده کنید، همچنان که آن‌ها از توانایی‌های شما استفاده خواهند کرد (امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی): ۹۲/۷/۱۷).

رابطه مدیریت جهادی علمی و پیشرفت مستمر علمی: مدیریت جهادی در واقع همان مدیریت علمی است که بر اساس دانش مدیریت پایه‌ریزی شده و با در نظر گرفتن ابعاد دینی و ایمانی به مدیریت تعریف تازه‌ای می‌بخشد. با این مفهوم مدیریت جهادی به دلیل قربت مفهومی و کاربردی آن بیشترین ارتباط نظری و عملی را با بومی‌سازی و اسلامی‌سازی دارد.

در مدیریت جهادی که برگرفته از مدیریت اسلامی است، به علم، فرهنگ، انسان و ارزش‌های انسانی توجه ویژه‌ای شده است. لذا مدیریت جهادی یک مدیریت ارزشی است که با مدیریت علمی هماهنگ است. می‌توان گفت با بومی کردن و اسلامی کردن علوم و ادغام با مفاهیم اسلامی و دینی به سبک جدیدی از مدیریت نائل شدیم.

مدیریت جهادی علمی عامل ایستادگی و تقویت روحیه مقاومت در مواجهه با چالش‌های خصمانه دشمن در مسیر پیشرفت علمی کشور است و لازمه ادامه صحیح و پرشتاب حرکت علمی کشور، «کار و مدیریت جهادی» و تقویت روحیه «ما می‌توانیم» با حفظ جهت‌گیری‌های انقلابی و اسلامی و ترسیم دقیق جایگاه و وظایف، در چارچوب نقشه جامع علمی است.

مدیریت جهادی همان مدیریت بر مبنای نگرش ارزشی و اسلامی در امور است. در این حرکت پیشرفت علمی و شناسایی چالش‌های پیش رو اهمیت فراوان دارد. لذا حرکت در این مسیر می‌طلبد که با همت همراه با انگیزه خدمت و حرکت مبتنی بر علم و گسترش فرهنگ جهادی در عرصه‌های علمی و بالا بردن روحیه خودباوری و اعتمادبه‌نفس باشد.

نکته مهم در این بحث آن است که «با باورمندی آدم‌های علمی و اعتقاد به این باور است که مدیریت جهادی شکل می‌گیرد». اساتید و صاحبان اندیشه هستند که با باور قلبی به این مفهوم، می‌توانند حرکت علمی، اقتصادی و فرهنگی کشور را هدایت و حمایت کنند. تفکر دانشجویان را بر این مدار قرار داده و آنان را که مدیران آینده این کشور خواهند بود، ترغیب و تشویق به به‌کارگیری این مفهوم در مدیریت خودنمایند.

«مدیریت جهادی یعنی اینکه حلقه نوآوری را بتواند مدیریت کند. حلقه نوآوری یعنی تبیین نیاز تا قابلیت با هزینه پایین یعنی آن را وصل کنیم به قابلیت نظامی - دفاعی، اقتصاد و...». این همان بخشی است که گسترش گفتمان مدیریت جهادی، حرکتی معجزه‌آسا را رقم خواهد زد.

روش تحقیق:

روش استفاده شده در این تحقیق کتابخانه‌ای و کیفی از نوع داده بنیاد است. روش گردآوری داده‌ها، به صورت مطالعه مستندات حاصل از مجموعه اسناد بالادستی و بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) و همچنین مصاحبه‌های عمیق با کارشناسان حوزه علم و فناوری است. روش نمونه‌گیری، نظری و هدفمند بوده که از بین مسئولین و خبرگان و صاحب‌نظران حوزه علم انتخاب شده‌اند. نمونه‌گیری نیز تا حد اشباع نظری ادامه یافت. ویژگی‌های اعضای جامعه آماری این پژوهش به قرار ذیل است:

۱- دارای حداقل ده سال سابقه خدمت

۲- دارای سابقه خدمت در جایگاه راهبردی در حوزه مورد مطالعه

۳- داشتن مدرک تحصیلی دانشگاهی کارشناسی ارشد به بالا

۴- داشتن جایگاه خدمتی مدیرکل به بالا در حوزه خدمتی خود.

بر این اساس، نمونه‌هایی آماری این تحقیق به شرح ذیل انتخاب شدند:

دکتر آیت الهی در این مصاحبه، ۲۸ جمله و ۳۶ کد، استخراج و کدگذاری شد.

دکتر روستا آزاد در این مصاحبه، ۳۶ جمله و ۴۲ کد، استخراج و کدگذاری شد.

دکتر ولوی در این مصاحبه، ۲۶ جمله و ۲۶ کد، استخراج و کدگذاری شد.

دکتر خسروپناه در این مصاحبه، ۲۹ جمله و ۳۰ کد، استخراج و کدگذاری شد.

دکتر منطقی در این مصاحبه، ۵۲ جمله و ۶۲ کد، استخراج و کدگذاری شد.

دکتر مهدی نژاد در این مصاحبه، ۲۸ جمله و ۳۷ کد، استخراج و کدگذاری شد.

دکتر اکبری در این مصاحبه، ۲۶ جمله و ۲۸ کد، استخراج و کدگذاری شد.

در ادامه مصاحبه‌های انجام شده در قالب کدگذاری‌های باز، محوری و انتخابی طبقه‌بندی و در نهایت مدل مفهومی تحقیق بر اساس آن‌ها استخراج و ارائه گردید. روایی این پژوهش نیز بر اساس رفت و برگشت نظرات و ارجاع نتایج و جمع‌بندی آن‌ها در خلال انجام تحقیق با مصاحبه

شوندگان و اساتید محترم بوده و در این حین، اصلاحات مورد نظر مطابق نظرات آن‌ها صورت گرفته است.

یافته‌های پژوهش:

از مجموع مصاحبه‌ها و طی تحلیل و طبقه‌بندی داده‌ها بر اساس کدهای باز، محوری و انتخابی، برابر جدول نهایی ذیل، از تعداد ۱۳۵ مفهوم احصاء شده، تعداد ۲۷ مقوله و شش مضمون استخراج گردید.

مضمین	مقولات	مفاهیم
پیشرفت مستمر علمی	مدیریت منابع مالی بر اساس اولویت‌بندی تعیین شده در برنامه جامع علمی	ضرورت توجه اعتقادی به رقابت درست در مدیریت منابع در جامعه
		ضرورت توجه به تعیین اولویت در تخصیص اعتبارات مورد نیاز پروژه‌های علمی بر اساس نقشه راه علمی کشور
		ضرورت توجه به اجرایی شدن اولویت‌های تعیین شده در تخصیص اعتبارات پروژه‌های علمی بر اساس نقشه راه کشور
		برنامه‌ریزی هدفمند در مدیریت منابع مالی
		ضرورت توجه به منابع اعتباری و مالی در تعیین اولویت در تدوین برنامه‌های پیشرفت علمی
		ضرورت توجه به رعایت تحقق برنامه‌ها و مدیریت صحیح منابع مالی در تهیه زیرساخت‌های لازم برای پیشرفت علمی و تأثیر آن در رسیدن به اقتدار ملی
	توجه به زمان‌بندی معین در پیشرفت علمی	ضرورت توجه به شاخص‌های نوآوری در فناوری علمی با نرم‌های زمانی دنیا در تولیدات صنعتی
		توجه به بهره‌وری از زمان و منابع انسانی در امر علم
	توسعه و مدیریت سرمایه‌های انسانی تحول‌آفرین	لزوم مدیریت صحیح دانش
		استفاده بهینه از وجود نیروی انسانی تحصیل کرده
توجه به توانمندی همه‌جانبه در انتخاب مدیران در عرصه علم		
هوش بالای ایرانیان عاملی مهم در تولید علم		
توجه به بهره‌وری از زمان و منابع انسانی در امر علم		
ارتقاء توان حداکثری نیروی انسانی		
ضرورت توجه به هدفمندی علمی در جذب و پرورش دانشجو		
ضرورت بازنگری در فرایند تربیت نیروی انسانی		
ضرورت توجه به هوش و استعداد ایرانیان در بروز خلاقیت‌ها و تأثیر آن در اعتماد عمومی		

مضامین	مقولات	مفاهیم
		ضرورت توجه به هوش و استعداد ایرانیان در شکل‌گیری اعتماد عمومی در بروز خلاقیت‌ها و تبدیل آن به فرهنگ عمومی
		ضرورت توجه به بهره‌گیری از فرهنگ و ظرفیت خلاقانه‌های ایرانیان در شرایط سخت
		ساماندهی و بهره‌گیری از ویژگی‌های فرهنگی ایرانیان و تطبیق آن با شرایط فعلی و کشف این استعدادها
		ضرورت توجه توأمان به سبک مدیریت نوین و اسلامی در محیط‌های علمی و تولیدی
	قانع نبودن به دستاوردهای علمی حاصله و دنبال‌گیری دائمی علم (ضرورت توجه به حفظ و ارتقاء همه‌جانبه شتاب علمی)	توجه به رویکرد آفندی در تولید علم
		ضرورت توجه به اهمیت فرارگام پیشرفت علمی و تأثیر آن در اقتدار ملی
		نگاه امیدوارانه به آینده در فعالیت‌های علمی
		ضرورت توجه به تعیین الگوی پیشرفت علمی در کشور بر اساس شاخص‌های ملی و بومی
		ضرورت توجه به تأثیر متقابل پیشرفت علمی در جامعه و تأثیر آن بر اعتماد ملی و تبدیل آن به فرهنگ عمومی و تأثیر آن بر اقتدار ملی
	تدوین، اجراء، بازنگری نقشه راه علمی کشور	ضرورت بازنگری در زمان‌بندی تعیین شده در نقشه راه علمی کشور در تطابق با سرعت تغییرات علمی در دنیا
		ضرورت توجه به هماهنگی بازیگران علمی در روش‌های به‌کارگیری شده در جهت تحقق برنامه‌های نقشه راه علمی کشور
		ضرورت توجه به هماهنگی بین افراد و روش‌های مدیریت علمی به‌کارگیری شده در جهت تحقق برنامه‌های نقشه راه علمی کشور
		ضرورت توجه به برجسته‌سازی شاخص‌های اقتدار علمی و تأثیر بنیادین آن در اقتدار ملی در تدوین برنامه چشم‌انداز
		ضرورت توجه در تدوین برنامه چشم‌انداز پیشرفت به علم و فرهنگ و اقتصاد به‌عنوان پایه‌های اصلی اقتدار ملی
	اهتمام به اجرای نقشه راه علمی کشور در مسیر چشم‌انداز سند ۲۰ ساله	توجه به حرکت علم در مسیر سند چشم‌انداز عاملی برای تولید اقتدار
		ضرورت توجه به چالش‌ها و راهکارهای تحقق برنامه‌های چشم‌انداز و تأثیر آن در اقتدار علمی
	توجه به سیاست‌گذاری‌های کلان علمی و فناوری کشور	نقشه راه تعیین‌کننده اولویت در سرمایه‌گذاری و تولید علم
		بلندنظری در مدیریت علمی
		نقشه راه عاملی در رسیدن به اقتدار ملی و اقتدار علمی

مضامین	مقولات	مفاهیم
		ضرورت توجه دولت به سیاست‌گذاری و نظارت بر اجرای صحیح برنامه‌ها
		ضرورت توجه به تغییر ساختارهای رشته محور به نیاز محور در دانشگاه‌ها
		ضرورت توجه دولت در سیاست‌گذاری‌های علمی و صنعتی در تأمین نیازها در دوره‌های زمانی کوتاه و میان‌مدت
		ضرورت توجه به زیرساخت‌های علم و فناوری در تدوین برنامه‌های علمی و تأثیر آن در اقتدار ملی
		ضرورت توجه به زیرساخت‌های علم و فناوری در تدوین برنامه‌های علمی و تأثیر آن در اقتدار ملی
مدیریت جهادی علمی	ایجاد بصیرت و عدم غفلت بین کارگزاران نظام از وجود دشمن	ضرورت توجه به رفع دغدغه‌های ولی‌فقیه در مقاومت در مقابل تهدیدات و فتنه‌های دشمنان با شاخص مدیریت جهادی و تأثیر آن در اقتدار ملی
		ضرورت توجه به شناخت ابعاد مختلف تهدیدات (سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی) دشمنان و ایجاد راهکارهای لازم با آینده‌پژوهی علمی و تولید فناوری‌های نوین در خنثی کردن آن
		ضرورت توجه به داشتن برنامه (کوتاه، میان و بلندمدت) در شناخت و خنثی‌سازی تهدیدات دشمنان با استفاده از دستاوردهای فناوری علمی نوین و تأثیر آن در اقتدار ملی
		ضرورت توجه به تقویت انگیزه عوامل نیروی انسانی با آگاهی بخشی به نقش دشمن در ایجاد موانع تولید و تأثیر آن در اقتدار ملی
	ترویج خودباوری و استقامت در برابر وابستگی و یأس در محیط دانشگاه	باور به توانمندی علمی خود
		باور به توانمندی علمی عاملی در تحقق مدیریت جهادی
		باورمندی نخبگان علمی به توانمندی خود
		تقویت خودباوری اجتماعی در عرصه علمی
		اعتقاد به خودباوری در تولید علم عاملی مهم در اقتصاد مقاومتی
		اعتقاد به بن‌مایه‌های علمی بومی و اسلامی عاملی مهم در اقتدار اقتصادی
	گسترش فرهنگ جهادی در عرصه‌های علمی	توجه به ویژگی‌های مدیریت جهادی در عرصه‌های تولید
		ضرورت تغییر نگرش در بهره‌گیری بهینه از امکانات حداقلی
		ارتقاء سطح بینش نیروی انسانی در تقویت انگیزه الهی، فهم درست داشتن از موضوع، اعتقاد به قدرت درون به جای اعتماد به نظام غرب

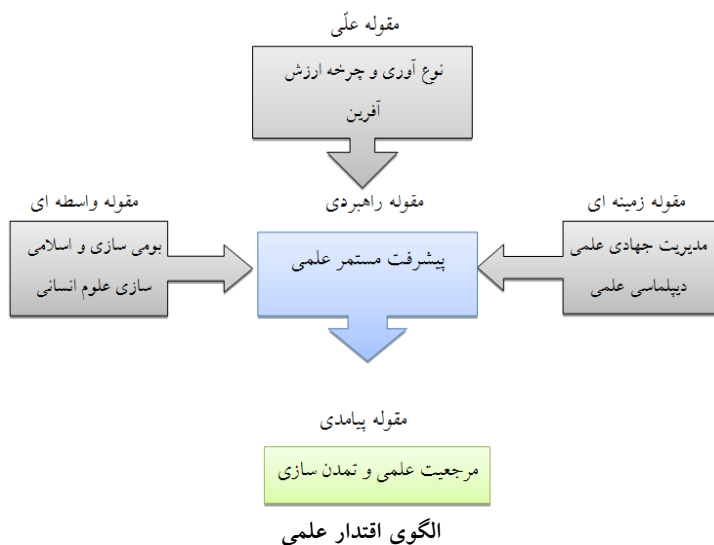
مضامین	مقولات	مفاهیم
		مدیریت جهادی، راهبردی برای برقراری ارتباط بین علم، اقتصاد و فرهنگ
		ضرورت توجه به خصوصیات فردی مدیران در ایجاد و هماهنگی در گسترش روحیه مدیریت جهادی در دانشگاه‌ها
		ضرورت توجه به توانمندی‌ها و قابلیت‌های فردی مدیران دانشگاه‌ها در هماهنگی و انسجام مدیریت جهادی در دانشگاه‌ها
		ضرورت توجه به نهادینه کردن روحیه مدیریت جهادی در بخش خصوصی و فضای جامعه
		ضرورت توجه دولت در انتقال روحیه جهادی به بنگاه‌های کوچک و بزرگ تولیدی
		ضرورت توجه به بهره‌گیری از شاخص‌های مدیریت جهادی در حوزه علم و فناوری و تأثیر آن در اقتدار ملی
		ضرورت توجه به تعمیم شاخص‌های مدیریت جهادی در روش‌های اجرایی و محتوایی و تأثیر آن در اقتدار ملی
		ضرورت توجه به تبیین و برجسته‌سازی دستاوردهای مدیریت جهادی برای ترغیب نیروهای مجموعه تولیدی در ایجاد همدلی و همکاری در تولید و تأثیر آن در اقتدار ملی
		ضرورت توجه به شاخص‌های مدیریت جهادی و تأثیر آن در میزان پیشرفت علمی و اقتدار ملی
		ضرورت توجه به ارائه الگوی مدیریت جهاد علمی بومی با رعایت اولویت در تأمین نیازهای جامعه و تبدیل آن به فرهنگ عمومی و تأثیر آن در اقتدار ملی
علم جهادی، علم برخاسته از اجتهاد و تلاش	ضرورت توجه به بهره‌گیری از شاخص‌های مدیریت جهادی در فرایندهای علمی و فناوری	
	ضرورت اثربخشی شاخص‌های مدیریت جهادی در محیط‌های علمی و اجتماعی و توجه به تأثیرگذاری آن در فرهنگ عمومی	
	ضرورت توجه به خصوصیات فردی مدیران در گسترش روحیه جهادی و جهاد علمی در دانشگاه‌ها	
بومی‌سازی و اسلامی‌سازی علوم انسانی	افزایش بهره‌وری منابع انسانی در تولید علم بومی بر اساس نیازهای کشور	
	ضرورت توجه به افزایش بهره‌وری در حوزه‌های مختلف علمی و تبدیل آن به فرهنگ عمومی و تأثیر آن در اقتدار ملی	

مضامین	مقولات	مفاهیم
تربیت نیروی انسانی با ویژگی‌های متناسب با ارزش‌های اسلامی برای تولید علم و فناوری در جهت رفع نیازهای جامعه		ضرورت توجه به نیروی انسانی به‌عنوان مهم‌ترین عامل مؤثر در تدوین برنامه‌های چشم‌انداز و اقتدار ملی
		ضرورت توجه به تقویت انگیزه الهی عوامل نیروی انسانی با بهره‌گیری از آگاهی از شاخص‌های مدیریت جهادی در رفع موانع تولید
		ضرورت توجه به ترغیب انگیزه‌های الهی، انسانی، افراد مؤثر در تولید و رفع موانع آن با رویکرد مدیریت جهادی تأثیر آن در اقتدار ملی
		توجه به روحیه کار جمعی
		داشتن صداقت در کار
		تقویت روحیه شجاعت در فعالیت علمی
		داشتن پشتکار در فعالیت علمی
		لزوم سخت‌کوشی همراه با خوش‌بینی برای پیشرفت
		بهره‌گیری از توان حداکثری برای رشد علمی
		استفاده حداقلی از امکانات و بهره‌دهی حداکثری
ضرورت توجه به تقویت تعامل مؤثر حوزه و دانشگاه به‌منظور تولید علوم انسانی و هنر اسلامی و تأثیر آن در فرهنگ عمومی		ضرورت توجه همزمان به حوزه و دانشگاه به‌عنوان عامل تمدن‌سازی
ارتباط عمیق و ویژه میان صنعت و دانشگاه و دولت در شکل‌دهی به چرخه علم و فناوری بومی		ضرورت توجه به انتقال تجربیات دانشگاه‌ها و صنعت در حوزه‌های هسته‌ای و ... به حوزه‌های دیگر تولید
		ضرورت توجه به ارتباط علوم با یکدیگر و صنعت
		ضرورت توجه به پیوند چرخه‌های تولید علم و صنعت در برنامه‌های پیشرفت کشور
بهره‌گیری از تجربیات کشورهای موفق در عرصه تبدیل علم به فناوری		ضرورت توجه به تجربه کشورهای توسعه‌یافته در بررسی پدیده‌ها در تولید علم
		ضرورت توجه به تجربه کشورهای توسعه‌یافته در تولید لایه‌های علمی و تبدیل آن به فناوری
		ضرورت توجه به چرخه علمی کشورهای توسعه‌یافته به فناوری‌های روز
		ضرورت توجه به بهره‌گیری از مزیت‌های مدیریت علمی غرب در طراحی توسعه علمی کشور
		تقویت روحیه تعامل با دیگران در توسعه علم

مضامین	مقولات	مفاهیم
	ضرورت توجه به توسعه و بومی سازی هنر و علوم انسانی کاربردی و متناسب سازی رشته های آن ها با نیازهای واقعی کشور و تأثیر آن بر فرهنگ عمومی	ضرورت توجه به علوم انسانی به عنوان یکی از عوامل اصلی اقتدار علمی
		ضرورت توجه به علوم اجتماعی به عنوان زمینه ساز اصلی اقتدار علمی
نوع آوری و چرخه ارزش آفرین	حمایت از صنایع ریسک پذیر منطبق بر علوم و فناوری های نوین	ضرورت توجه به هایتک به عنوان بستر پیوند صنعت و دانشگاه در وصول سریع به اقتدار علمی
		ضرورت توجه دولت در سیاست گذاری های اولویت دار علمی و صنعتی در هایتک و تأثیر سریع آن در اقتدار علمی
		ضرورت توجه به سطح بندی دانشگاه ها و صنایع در صنعت هایتک و تولید فناوری و تخصص های وابسته
		ضرورت توجه به چرخه ارزش ساز علم و ثروت و قدرت
	توجه به زنجیره علم و فناوری (ایده و فکر، سپس علم، فناوری و تولید و بازار)	ضرورت توجه به تجربه علم بومی و چرخه ارزش ساز در دنیا
		ضرورت توجه و مراقبت از چرخه ارزش ساز در مدیریت کلان جامعه
		ضرورت توجه به تبدیل دستاوردهای علمی به فناوری ها و فناوری به محصول عینی
		ضرورت توجه به بهره گیری از دستاوردهای علمی حوزه دفاعی در حوزه اقتصادی و تأثیر آن در اقتدار ملی
		ضرورت توجه به تبدیل دستاوردهای علمی به فناوری و فناوری به محصول عینی و تأثیر آن در اقتصاد و فرهنگ و اقتدار ملی
		ضرورت توجه به تبدیل دستاوردهای علمی به فناوری ها و فناوری به محصول عینی و تأثیر آن در اقتدار علمی
		ضرورت توجه به میزان پیشرفت در فناوری های نو و تأثیر آن در چرخه ارزش ساز علم و ثروت و قدرت در اقتدار ملی
	انطباق نوآوری علمی مبتکرانه و سازنده متناسب با نیاز جامعه	ضرورت توجه به توسعه علم بومی بر اساس نیاز جامعه
		ضرورت توجه به اولویت بندی در تولید بر اساس نیازهای اولویت دار در جامعه
		داشتن اطلس نیاز در هر سازمان به عنوان بخشی از برنامه علمی
ایجاد چرخه ارزش ساز علم و ثروت تأثیر آن در پیشرفت علمی	ضرورت توجه به حلقه های ارزش ساز علم	
	ضرورت تدوین چرخه علمی کشور و توجه به فرایند چرخه علمی کشورهای توسعه یافته	

مضامین	مقولات	مفاهیم
		ضرورت توجه به چرخه ارزش‌ساز (تبدیل علم به فناوری، فناوری به تولید، تولید به ثروت) در تولید اقتدار ملی
		ضرورت توجه به همبستگی حلقه‌های چرخه علمی کشور
		توجه در طراحی فرایندهای فناوری و نوآوری در مدیریت خودکار چرخه ارزش‌ساز
		ضرورت توجه به ارتباط هماهنگ فرایندهای چرخه ارزش‌ساز
		ضرورت توجه به تلاش در تولید علم و فرایندهای ارزش‌ساز آن
		ضرورت توجه به شکل‌گیری نظام نوآوری در چرخه ارزش‌ساز ایده به ثروت و تأثیر آن در اقتدار ملی
		ضرورت توجه به شاخص‌های تجاری‌سازی محصولات تولیدی با مدیریت متمرکز و تأثیر آن در اقتدار علمی
ضرورت شناسایی زمینه‌های انفعال در مسیر رشد علمی جامعه		
ضرورت توجه به تأثیر متقابل پیشرفت علمی در جامعه و تأثیر آن بر اعتماد ملی و تبدیل آن به فرهنگ عمومی و تأثیر آن بر اقتدار ملی		
برخورد فعال در حوزه‌های علمی		
توجه به روند تأثیر علم بر فرهنگ جهانی		
تولید علم و فناوری بر اساس سند چشم‌انداز عاملی در تمدن‌سازی منطقه‌ای		
فناوری زمینه‌ساز تغییرات فرهنگی جامعه		
تغییر فرهنگ در گرو تغییر رفتارهای اجتماعی جامعه		
فناوری نرم از عوامل تأثیرگذار در تغییرات فرهنگی جامعه		
تقویت فرهنگ کار گروهی در جامعه		
مرجعیت علمی و تمدن‌سازی	گسترش فرهنگ در مسیر تولید علم با بهره‌گیری از فرهنگ غنی اسلامی - ایرانی	علم زیرمجموعه فرهنگ
		ضرورت توجه به شاخص‌های تفکر فلسفی و عقلانیت اسلامی در اقتدار علمی
		توجه به رویکرد دینی در تولید اقتدار علمی
		علوم اجتماعی زمینه‌ساز اقتدار ملی
		ضرورت توجه به تبیین و برجسته‌سازی دستاوردهای مدیریت جهادی برای عموم مردم و تأثیر آن در تبدیل به فرهنگ عمومی و اقتدار ملی

مضمین	مقولات	مفاهیم
	ضرورت توجه به علم، عالم، محیط علمی و دانشجویان به عنوان عاملان رشد علمی	ضرورت تحول در نظام علمی که سیستم در خدمت استاد باشد ضرورت ارتقاء جایگاه عالم در جامعه و توجه به تأثیرگذاری آن در فرهنگ عمومی
دیپلماسی علمی (تعاملات و ارتباطات علمی بین المللی)	تعامل فعال با مراکز علمی دنیا و الهام گیری از دستاوردهای آنان	علم و فناوری هم عامل خودکفایی و هم عامل ارتباط با دنیا
		ضرورت توجه به کسب تخصص های علمی مورد نیاز از دنیا و پیاده سازی و تبدیل این روش های علمی به مهارت در کشور
		ضرورت توجه به نحوه استخراج در بهره گیری از مزیت های مدیریت علمی غرب و تطبیق آن با متون اسلامی در طراحی توسعه علمی کشور
		ضرورت توجه به اصل تبادل در نظام تعاملات جهانی به عنوان عاملی برای اقتدار ملی
		ضرورت توجه به ارتباطات و تعاملات بین المللی در تسهیل تحقق برنامه های پیشرفت علمی
		ضرورت توجه به بهره گیری از ظرفیت های تجربه علمی دنیا در سایه تقویت روابط علمی با مجامع علمی دنیا
		ضرورت توجه به شاخص های تولید علم در کشور به نسبت شاخص های جهانی و تأثیر آن در اقتدار علمی
		ضرورت توجه به پیشرفت همه جانبه در همه علوم و تطبیق آن با شاخص های جهانی پیشرفت علمی و تأثیر آن در اقتدار علمی

نتیجه گیری:

این تحقیق تلاش کرده است که از نگاه مقام معظم رهبری (مدظله العالی) به مفهوم اقتدار ملی و نقش اقتدار علمی در تحقق آن نگرسته و در ادامه با بهره از نظر نخبگان، راه‌های حصول و ارتقای آن‌ها را برشمرده و با پیوند مجدد با فرمایشات معظم له، الگویی ارائه نماید که در آن به‌طور مشخص عوامل حصول به هدف که همان ارتقای اقتدار ملی است، بیان شود. در ادامه با رجوع به نظر نخبگان، عواملی که در ارتقای اقتدار علمی دخیل بوده مورد مذاقه قرار گرفته و با روش علمی خاص خود مفاهیم مؤثر آن توصیف و تعیین گردید. آنچه از طی مراحل فوق حاصل گردید، تأکید تمام خبرگان بر حصول به اقتدار ملی از طریق ارتقای اقتدار علمی بوده و هر یک از این اساتید، راه‌های ارتقای آن را از زاویه نگاه خود احصاء کرده و بدان پرداختند. در نهایت، الگوی حاصله مشتمل بر مواردی شد که در مجموع، عوامل نیل به هدف را در پنج زمینه مشخص کرد که عبارتند از عوامل علی، عوامل واسطه‌ای، عوامل زمینه‌ای، عوامل راهبردی و نهایتاً عوامل پیامدی. با توجه به اینکه الگوی سیستمی به تمامی مسائل و فرآیندها و فعالیت‌ها به‌عنوان یک سیستم می‌نگرد، لذا سه‌گام مهم آن، داده‌های ورودی به سیستم، فرآیندهای اتفاق افتاده در سیستم بر روی داده‌های ورودی و نهایتاً خروجی سیستم است که قطعاً در هر سیستمی علاوه بر این سه دسته عوامل اصلی و تأثیرگذار دو دسته دیگر عوامل یعنی عوامل واسطه‌ای یا تسهیل‌کننده و عوامل زمینه‌ای یا تعدیل‌کننده مزاحم نیز وجود دارند که نمی‌توان از آنان چشم‌پوشی کرد.

حال اگر بخواهیم به تبیین الگوی به دست آمده از تحقیق پردازیم، ابتدا باید از عوامل علی شروع کنیم که می‌تواند علت اصلی در تحقق هدف ما یعنی اقتدار ملی باشند که مهم‌ترین مؤلفه‌های به دست آمده برای عوامل علی در راستای تحقق اقتدار ملی در این تحقیق عبارت بودند از تحول در علوم با تأکید بر علوم انسانی، پیشرفت مستمر علمی، نوآوری و چرخه ارزش آفرین.

دسته دوم از عوامل تأثیرگذار بر تحقق اقتدار ملی عوامل زمینه‌ای می‌باشند که در واقع بسترساز ظهور عوامل علی در عرصه جامعه و کشور جهت محقق شدن اقتدار ملی می‌باشند که مهم‌ترین مؤلفه به دست آمده برای عوامل زمینه‌ای در این تحقیق عبارتند از زمینه‌سازی و حمایت از نوآوری علمی، دیپلماسی علمی و مدیریت جهادی علمی.

دسته سوم از عوامل تأثیرگذار بر تحقق اقتدار ملی، عوامل واسطه‌ای می‌باشند که در واقع نقشی مستقیم در جهت محقق شدن اقتدار ملی ندارند و بیشتر نقشی واسطه‌ای دارند و هرگز نمی‌توانند جایگزین عوامل علی یا زمینه‌ای گردند؛ اما در ایجاد و پیشبرد آن‌ها مؤثر می‌باشند که مهم‌ترین مؤلفه‌های به دست آمده برای عوامل واسطه‌ای در این تحقیق عبارتند از بومی‌سازی و اسلامی‌سازی علوم انسانی.

دسته چهارم از عوامل تأثیرگذار بر تحقق اقتدار ملی، عوامل راهبردی هستند که با توجه به تعریف راهبرد که عبارت است از به‌کارگیری کلیه ابزارها و امکانات موجود جهت محقق ساختن هدف مورد نظر، این عوامل می‌توانند در تحقق اقتدار ملی تأثیر مهم و بسزایی داشته باشند. شناسایی و به‌کارگیری این عوامل به عوامل مختلفی از جمله هوش و درایت مسئولین نظام برمی‌گردد. مهم‌ترین مؤلفه به دست آمده برای عوامل راهبردی در این تحقیق عبارت است از پیشرفت مستمر علمی.

سرانجام، دسته پنجم، عوامل پیامدی اقتدار ملی می‌باشند که همان‌طور که در الگوی شماتیک تحقیق آمده است حاصل عوامل علی و مؤلفه‌ای آن به‌عنوان ورودی‌های سیستم و همچنین عوامل زمینه‌ای و واسطه‌ای به‌عنوان بسترساز و تسهیل‌کننده فرآیند سیستم و عوامل راهبردی به‌عنوان فرآیند مؤثر و تأثیرگذار بر ورودی‌های سیستم سبب می‌گردد که خروجی سیستم تحت عنوان پیامدها حاصل گردد که برآیند کلی آن‌ها همانا تحقق اقتدار ملی به‌عنوان نتیجه غائی سیستم است. مهم‌ترین مؤلفه‌های به دست آمده برای عوامل پیامدی در این تحقیق عبارت بودند از مرجعیت علمی و تمدن‌سازی در سطح منطقه و جهان اسلام.

۱۳۲ ♦ فصلنامه امنیت ملی، سال نهم، شماره سی و یکم، بهار ۱۳۹۸

از طرف دیگر، پس از آنکه راه‌های تحقق اقتدار علمی در الگوی نهایی مشخص گردید، سؤال مهم دیگری مطرح می‌شود و آن اینکه چه رابطه‌ای بین اقتدار علمی و مدیریت جهادی وجود دارد؟ از آنجا که برابر روش ذکر شده برای پاسخ به سؤالات این پژوهش باید به نظر نخبگان و صاحب‌شوندگان مراجعه شود، بنابراین ضمن نگاه مجدد به داده‌های گردآوری‌شده و تعمیق در نظر اساتید محترم، رابطه بین ابعاد ذکرشده مورد واکاوی قرار گرفت که نتایج حاصل به شرح استخراج گردید:

از مجموع داده‌ها و مفاهیم ارائه شده در این مقاله، ۲۶ مفهوم و ۴ مقوله به‌طور مستقیم و اخص به مدیریت جهادی علمی اشاره کرده است. ایجاد بصیرت و عدم غفلت بین کارگزاران نظام از وجود دشمن، ترویج خودباوری و استقامت در برابر وابستگی و یأس در محیط دانشگاه، گسترش فرهنگ جهادی در عرصه‌های علمی و بالاخره علم جهادی، علم برخاسته از اجتهاد و تلاش؛ ۴ مقوله مستخرج از مصاحبه با جامعه آماری این پژوهش در زمینه مدیریت جهادی علمی بوده است. همچنین در نظر گرفتن راهکارهای لازم و آینده پژوهانه در برابر ابعاد مختلف تهدید، ایجاد باور به توانمندی‌های علمی داخلی، ضرورت توجه به بهره‌گیری از شاخص‌های مدیریت جهادی در حوزه علم و فناوری و تأثیر آن در اقتدار ملی، ضرورت توجه به ارائه الگوی مدیریت جهادی علمی بومی با رعایت اولویت در تأمین نیازهای جامعه و تبدیل آن به فرهنگ عمومی و تأثیر آن در اقتدار ملی و ضرورت توجه به خصوصیات فردی مدیران در گسترش روحیه جهادی و جهاد علمی در دانشگاه‌ها از جمله مفاهیم کلیدی در داده‌های به دست آمده از مصاحبه با اساتید در خصوص مدیریت جهادی علمی می‌باشد.

پیشنهادات:

- مدیریت هدایت جریان علمی کشور در اختیار افراد انقلابی، متخصص و متعهدی قرار بگیرد که مبانی نظری مدیریت جهادی آشنایی و اعتقاد کامل داشته باشند.
- حفظ و ارتقای سرعت پیشرفت علمی در کشور.
- عنصر علم و استفاده از روش‌ها و یافته‌های علمی وارد تمامی حوزه‌ها شده و با اتکای به آن مسائل کشور مدیریت شود.
- به هزینه‌کرد در امور علمی و تحقیقاتی به‌عنوان سرمایه‌گذاری نگریسته شده و تقویت شود.
- حفظ امنیت و حفاظت از اطلاعات علمی و دانشمندان کشور.
- اهمیت علم و تلاش و جهاد در راستای ارتقای وضعیت علمی در کشور تبدیل به گفتمان شود.

- بر اساس نقشه جامع علمی کشور، تولید علم بومی تقویت و ارتقاء یابد.
- شعار «ما می‌توانیم» تقویت شود.
- پیشرفت علمی، فناوریانه و فرهنگی، همگام و همسو با یکدیگر توسعه و هدایت پیدا کند.
- به توزیع علم به‌اندازه تولید علم اهمیت داده شود و مراکز علمی در راستای انجام این مهم برنامه داشته باشند.
- نسبت به فلسفه علم با رویکرد دینی و انقلابی نظریه‌پردازی شود.
- الگوی پیشرفت علمی غرب کالبدشکافی و متناسب با باورها و فرهنگ کشور، بومی‌سازی شود.
- پژوهشکده‌های جریان شناسی و غرب‌شناسی در کشور تأسیس شود.
- به علوم انسانی و اجتماعی توجه بیشتری شود.
- سیاست‌گذاری‌های علمی به‌ویژه در حوزه تجاری‌سازی علم و توسعه شرکت‌های دانش‌بنیان تدقیق شود.

منابع:

- قرآن کریم.
- سایت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) قابل دسترسی در: <http://farsi.khamenei.ir>
- طباطبایی، سیدمحمدحسین، (۱۳۷۹)، *المیزان فی التفسیر القرآن*، جلد ۱۶، ترجمه سیدمحمدباقر موسوی همدانی، قم، دفتر انتشارات اسلامی، چاپ بیست و چهارم.
- افشارنیا، سعید و الهیاری فرد، نجف، (۱۳۸۵)، *تیین جایگاه علم و فناوری (بررسی وضعیت ایران و مقایسه آن با سایر کشورها) پیش‌نیاز اساسی تدوین استراتژی و ترسیم مسیر رشد و بهبود نظام علم و فناوری*، تهران: کنفرانس بین‌المللی استراتژی‌ها و تکنیک‌های حل مسئله.
- امینی، سیدجواد، (۱۳۸۷)، *کنگره سراسری اقتدار علمی ملی*، معاونت پژوهش و تولید علم دانشگاه عالی دفاع ملی، چاپ اول.
- تقوی، مصطفی، (۱۳۸۷)، *درآمدی مبنایی و راهبردی بر الگوی اسلامی- ایرانی توسعه علم و فناوری*، فصلنامه علمی- پژوهشی روش‌شناسی علوم انسانی، سال چهاردهم، شماره پنجاه و ششم.
- جوادی آملی، عبدالله، (۱۳۷۴)، *شناخت‌شناسی در قرآن*، جلد دوم، دفتر انتشارات اسلامی.
- جعفری، محمدتقی، (۱۳۸۱)، *طرح ژنوم انسانی*، تهران: مؤسسه تدوین و نشر آثار علامه جعفری.
- جعفری، محمدتقی، (۱۳۸۲)، *قرآن نماد حیات معقول*، مؤسسه تدوین و نشر آثار علامه جعفری.
- جعفری، محمدتقی، (۱۳۸۸)، *تحقیقی در فلسفه علم*، ۱۳۸۸، مؤسسه تدوین و نشر آثار علامه جعفری.
- جهانتاب، محمد، (۱۳۸۵)، *بررسی مؤلفه‌های فرهنگی اقتدار ملی و نقش نیروهای مسلح در آن*، فصلنامه دانش انتظامی، سال هشتم، شماره ۴.
- جمشیدیان، هادی، (۱۳۸۷)، *تولید علم و اقتدار علمی از دیدگاه مقام معظم رهبری*، دانشگاه عالی دفاع ملی.
- چالمرز، آلن، (۱۳۸۵)، *چیستی علم*، ترجمه سعید زیباکلام، تهران: انتشارات سمت.
- چیتیک، ویلیام، (۱۳۸۸)، *علم جهان علم جان*، مترجم: اصغری، انتشارات تهران.
- حافظنیا، محمدرضا، (۱۳۷۸)، *الگوی مناسب برای نظام بین‌المللی*، تهران: فصلنامه دانشور، سال هفتم، شماره ۲۵.

- دهخدا، علی اکبر، (۱۳۷۷)، *لغت نامه دهخدا*، جلد دوم، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- زرقانی، سیدهادی، (۱۳۸۸)، *مقایسه تطبیقی مؤلفه‌های قدرت جمهوری اسلامی ایران با کشورهای آسیای جنوب غربی*، تهران: مؤسسه مطالعات و تحقیقات بین‌المللی ابرار معاصر.
- عالم، عبدالرحمن، (۱۳۷۵)، *بنیادهای علم سیاست*، تهران: نشر نی.
- فیض‌کاشانی، محسن، (۱۴۱۵ق)، *المحججه البيضاء فی تهذیب الاحیاء*، دفتر انتشارات اسلامی، الطبعة الثالثة.
- فیروزآبادی، حسن، (۱۳۸۷)، *سخنرانی در کنگره سراسری اقتدار ملی*، تهران: دعا.
- کاظمی، علی اصغر، (۱۳۷۳)، *روابط بین‌الملل در تئوری و در عمل*، تهران: نشر قومس.
- گروه مطالعاتی دانشکده مدیریت راهبردی، (۱۳۸۷)، *طراحی الگو و راهبرد مرزشکنی دانش*، دانشگاه عالی دفاع ملی، تهران: چاپ اول.
- گروه مطالعاتی و تحقیقات راهبردی مجمع، (۱۳۸۸)، *فناوری و قدرت ملی*، دانشگاه عالی دفاع ملی، تهران: چاپ اول.
- گروه مطالعاتی دوره هشتم امنیت ملی، (۱۳۹۲)، *راهبردهای نیل به اقتدار فرهنگی به مثابه اقتدار حقیقی جمهوری اسلامی ایران*، دانشگاه عالی دفاع ملی.
- مطهری، مرتضی، (۱۳۷۴)، *مجموعه آثار*، مجلد ۱۳، جلد دوم، انتشارات صدرا.
- مصباح یزدی، محمدتقی، (۱۳۷۹)، *آموزش فلسفه*، جلد اول، تهران: چاپ و نشر بین‌الملل.
- مصباح یزدی، محمدتقی، *دروس فلسفه اخلاق*.
- مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی، مصوبه شاخص‌های ارزیابی علم و فناوری توسط شورای عالی انقلاب فرهنگی در جلسه ۵۱۰ مورخ ۱۳۸۱/۱۰/۲۴ ابلاغ به شماره ۴۷۸۵/دش تاریخ ابلاغ: ۱۳۸۱/۱۱/۲۹ گرفته‌شده از سایت اینترنتی به آدرس: <https://www.iranculture.org>
- ولایتی، علی اکبر، (۱۳۹۰)، *فرهنگ و تمدن اسلامی*، دفتر نشر معارف، قم: چاپ سی‌ام.

